

ks. dr Wojciech Lechów
Zielona Góra

Program do bierzmowania „Życie Boże” jako powołaniowe intinerarium duszpasterskie.

1. Wprowadzenie

Chrześcijanin przez sakrament chrztu świętego otrzymuje w darze życie Boże. Jego celem - jak nauczał sługa Boży bp Wilhelm Pluta – jest uświęcenie osobiste oraz rozwój życia Bożego przez ofiarę i modlitwę. Z zespolenia tych dwóch celów rodzi się powołanie do apostołstwa - apostołowanie przez świętość, bo każda świętość jest apostołstwem¹. Boże życie dlatego że jest życiem – nauczał bp. Pluta – musi się rozwijać, musi działać, „ruszać się”; a do tego potrzeba mu powietrza – modlitwy i pokarmu – ofiary. A samo w sobie rozwinięte przez modlitwę i ofiarę, jako bujne nasienie sieje tam, gdzie go jeszcze nie ma – do innych dusz, czyli apostołuje². Apostołstwo więc rodzi się z głębokiej świadomości obecności w człowieku Chrystusa, który przez niego chce się ujawnić i stać szczęściem dla innych³. Jednym z wymiarów apostołstwa jest odkrycie i realizowanie daru powołania. Dzięki niemu apostołstwo przyjmuje konkretne oblicze. Wiekiem decydującym o kształcie przyszłego życia jest okres adolescencji. Młody człowiek zawieszony pomiędzy beztroskim światem dziecięcym, z którego wychodzi, a zadaniami, które na niego czekają w świecie dorosłych, doświadczać może frustracji i napięć. Mimo kształtującej się autonomii i niezależności w podejmowaniu życiowych decyzji, potrzebuje on wsparcia ze strony dorosłych.

2. Zadania katechezy parafialnej w perspektywie powołaniowej

Jednym z podmiotów, który skutecznie może wspierać młodych w wyborze drogi powołania jest wspólnota Kościoła. W spełnianiu tego zadania ma ona do dyspozycji znaczne środki duszpasterskie: sprawowanie Eucharystii i innych sakramentów, modlitwę, głoszenie Słowa Bożego, służbę czynnej miłości⁴. Szczególnie ważną rolę w budzeniu powołań – naucza dokument końcowy „Rozwój duszpasterstwa powołań w kościołach partykularnych” – jest głoszenie Słowa Bożego, które obok modlitwy stanowi drugi podstawowy element duszpasterstwa powołań. Spotkanie z nim jest momentem sprzyjającym propozycji powołania (RDP 25). Głoszone jest ono poprzez odpowiednio dostosowaną katechezę. Jej celem jest doprowadzenie młodych do patrzenia na życie chrześcijańskie jako na odpowiedź daną Bogu na Jego wezwanie. Podkreśla także odrębny charakter powołania kapłańskiego, diakońskiego, zakonnego, misyjnego i poświęcenia się Bogu w życiu świeckim, tak, aby wspólnota wierzących rozumiała ich ważność dla Królestwa Bożego (RDP 25). Oprócz tego katecheza w parafii, ubogacając katechezę szkolną, w atmosferze modlitwy i spokojnej refleksji winna wskazywać podstawowe wartości i zasady życia, na których katechizowany mógłby się oprzeć, stając w obliczu podejmowania fundamentalnych dla jego życia decyzji i wyborów. Istotnym w tym wypadku zagadnieniem staje się wspieranie uczniów w dojrzałym i pogłębionym poznaniu Tego, który obdarowuje powołaniem - Jezusa Chrystusa, oraz uznanie

¹ W. Pluta, O życiu Bożym w człowieku, Opole 1985, s. 140.

² Tamże

³ W. Pluta, Aby wszyscy byli jedno, Opole 1985, s. 67.

⁴ Międzynarodowy kongres biskupów i innych odpowiedzialnych za powołania duchowne. Rozwój duszpasterstwa powołań w kościołach partykularnych. Doświadczenia przeszłości i plany na przyszłość, Rzym 1981, nr 40. Dalej stosowany będzie skrót RDP.

Go za osobistego Mistrza i Pana⁵. Należy zaproponować katechezę w nowym kształcie, otwartą na wrażliwość i problemy młodego wieku, które mają charakter teologiczny, etyczny, historyczny, społeczny. Szczególne miejsce należy przyznać wychowaniu w prawdzie i wolności zgodnie z Ewangelią, formacji sumienia, wychowaniu do miłości, problematyce powołaniowej, zaangażowaniu chrześcijańskiemu w społeczeństwie, odpowiedzialności misyjnej w świecie⁶.

Wyjątkowym momentem działań katechetycznych w perspektywie budzenia i rozwoju powołań są sakramenty święte. Wśród nich sakrament bierzmowania, w którym otrzymuje się od Ducha Świętego specjalny dar poświęcenia się Chrystusowi i Kościołowi. Sakramenty inicjacji chrześcijańskiej określane są sakramentem inicjacji życia całkowicie poświęconego Bogi i Kościołowi (RDP 21). W diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, od 1998 roku, do sakramentu bierzmowania przygotowuje się poprzez realizację programu „Życie Boże”. Diecezjalny projekt katechezy sakramentalnej był tworzony w duchu nowej ewangelizacji, a także w nawiązaniu do duchowego dziedzictwa, jakie pozostawił biskup Wilhelm Pluta. Sługa Boży wskazywał nieustannie na priorytetową potrzebę duszpasterską, jaką jest rozwój życia Bożego w człowieku. Jako metodę zalecał indywidualny i osobisty kontakt duszpasterski. Jej zastosowanie wymaga dojrzałości duchowej głoszącego orędzie zbawcze duszpasterza oraz umiejętności tworzenia małych grup, stanowiących właściwe środowisko budzenia i rozwoju wiary. Ważność tych elementów podkreśla dokument „Nowe powołania dla nowej europy” w słowach: „Bezpośrednie spotkanie wierzących, którzy żyją wiernie i odważnie swoim powołaniem, wiarygodnych świadków, którzy ofiarowują konkretne doświadczenia zrealizowanych powołań, może być decydujące w pomocy bierzmowanym, by odkryli i przyjęli wezwanie Boga”⁷.

Pogram „Życie Boże” ma prowadzić do osobistego doświadczenia Pana Boga, doświadczenia wspólnoty i odważnego apostołstwa. Formą zasadniczą programu są comiesięczne spotkania z uczestnikami w parafii oraz w grupach domowych. Proces formacji rozpoczyna się w III klasie gimnazjum, kończy w II klasie szkoły średniej. Spotkania w parafii prowadzi ksiądz. Grupy nie są zbyt liczne, dlatego w większych parafiach angażuje się wszystkich duszpasterzy. Grupy domowe liczą około siedmiu osób i prowadzi je animator świecki. Najczęściej są to członkowie grup i ruchów katolickich działających w danej parafii lub katecheci. Obecnie program, po dziesięciu latach funkcjonowania, został poprawiony i dostosowany do nowych wyzwań duszpasterskich. Aktualna wersja obejmuje pięć etapów: Decyzja w sprawie wiary; Doświadczenie spotkania z Jezusem; Nowe życie w Duchu Świętym; Powołanie do wspólnoty życia i wiary; Apostołstwo aż po krańce świata. Każdy etap trwa około czterech miesięcy i składa się z czterech katechez parafialnych i domowych oraz celebracji liturgicznej.

3. Odkrycie i rozwój powołania – analiza treści etapu piątego programu „Życie Boże”.

Piąty etap przygotowania do sakramentu bierzmowania zatytułowany został „Apostołstwo aż po krańce świata”. Zasadniczym celem katechez jest odkrywanie przez młodych zadań, jakie stają przed nimi w wymiarach życia: osobistego – wybór drogi życia i powołania; eklezjalnego – świadectwo dojrzałości chrześcijańskiej; oraz społecznego – szukanie swojego miejsca w świecie. Zwieńczeniem tych poszukiwań jest celebracja przed

⁵ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, Rada do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, Program Katechezy Parafialnej Młodzieży Szkół Ponadgimnazjalnych, Kraków 2004, s. 13. Dalej stosowany będzie skrót PKP.

⁶ Kongregacja ds. Duchowieństwa, Dyrektorium ogólne o katechizacji, Poznań 1998, nr 185. Dalej stosowany będzie skrót DOK.

⁷ Papieskie Dzieło Powołań Kościelnych, Nowe powołania dla nowej europy „In verbo tuo...”, Rzym 1997, s. 73. Dalej stosowany będzie skrót IVT.

przyjęciem sakramentu bierzmowania, w czasie, której każdy z kandydatów zawiera z Bogiem osobiste przymierze, zobowiązując się w nim, do realizacji postanowień zawartych w osobistych deklaracjach. Postanowienia młodych mają charakter konkretnych zadań realizowanych na obecnym etapie ich życia oraz wybiegających w przyszłość do zadań, jakie w dorosłym życiu chcą podjąć.

Pierwszy temat w grupie parafialnej „Jak rozpoznać i realizować otrzymane dary Ducha?” wprowadza w tematykę powołania i zadań jakie wypływają z przyjęcia sakramentu bierzmowania. Każdy jest niepowtarzalnym człowiekiem i chrześcijaninem. Każdy ma własne, przeznaczone mu przez Boga zadanie życiowe.

Podstawowym powołaniem każdego chrześcijanina, jest jego powołanie do świętości. Do celów doczesnych człowiek może dojść sam o własnych siłach, dzięki swojemu rozumowi, zaradności. Jednak do osiągnięcia celów nadprzyrodzonych niezbędna jest pomoc Ducha Świętego. Dlatego w katechezie omawia się poszczególne dary Ducha Świętego. Zwraca się uwagę na ich znaczenie w życiu duchowym. Analiza poszczególnych darów Ducha Świętego, przebiega według schematu: Świadeństwo – Co to jest dar np. rozumu? – Jak się o niego ubiegać? Szczególnie ciekawe i ważne są świadectwa osób, które doświadczyły zmian w swoim życiu po przyjęciu omawianych darów. Dzieli się, w krótkiej wypowiedzi, swoimi odczuciami i przemyśleniami.

Nowa jakość życia chrześcijańskiego po przyjęciu bierzmowania została podkreślona w katechezie grupy domowej. Młodzież dowiadyuje się w niej, w jaki sposób sakrament bierzmowania wpłynie na ich życie chrześcijańskie. Przyjęcie darów Ducha Świętego postawi przed nimi nowe wyzwania i zadania do spełnienia w Kościele. Znakiem nowej egzystencji są Nowe Imię i Nowe Znamię. Omawiając to zagadnienie animator tłumaczy, że Chrystus daje na Chrzcie imię, które wyraża związek człowieka z Bogiem. Z niego wynikają wszystkie dalsze konsekwencje, a więc przynależność do Kościoła i odpowiedzialność za świat. W imieniu kryje się tożsamość osoby, jego powołanie, jego zadania życiowe. Dlatego wybór imienia nie powinien być czymś przypadkowym, lecz owocem modlitwy, rozmów, pytań. Wybór imienia i przyjęcie tego imienia od Biskupa – to znak poszukiwania swego miejsca w Kościele. Drugi symbol bierzmowania - Nowe Znamię, czyli pieczęć Ducha Świętego, to w biblijnym ujęciu, konsekracja, którą Bóg dokonuje mocą Ducha Świętego. Pozostawia ona trwałe ślady, po którym można rozpoznać człowieka. Niewidzialne znamię, które Bóg wyciska na duszy, staje się widzialne przez jego słowa i czyny.

Po wstępnym zasygnalizowaniu i omówieniu ogólnego powołania do świętości odkrywanego poprzez formację i przyjęcie sakramentu bierzmowania, w następnym miesiącu na spotkaniach parafialnym i domowym, proponuje się młodzieży zatrzymanie przy zagadnieniu „W Duchu Świętym wybieram drogę życia”. Tematyka dotyczy poszukiwania swojego życiowego powołania, a konkretnie, sposobów jego odczytywania. Powołanie ukazano w dwóch wymiarach: daru i wezwania Bożego oraz wewnętrznego bogactwa, udzielonego człowiekowi w formie talentów i uzdolnień, które mają być realizowane w życiu. Zespolenie w powołaniu tych dwóch elementów domaga się ich realizacji na wielu płaszczyznach ludzkiego działania: w życiu zakonnym, w kapłańskim posługiwaniu, w małżeńskiej wspólnoty lub w samotności. Przy analizowaniu powołania kapłańskiego zaznacza się, iż jest ono szczególnym rodzajem powołania w Kościele. Otrzymują je młodzi ludzie nie dla siebie, ale ze względu na wspólnotę Kościoła, której mają służyć jako nauczyciele – głosiciele Ewangelii, jako szafarze sakramentów i jako pasterze, troszcząc się zwłaszcza o ubogich i potrzebujących.

Sposobów powoływania przez Boga jest wiele. Zwraca się na to uwagę w spotkaniu domowym. Animator tłumaczy młodym, że powołanie jest najpiękniejszą tajemnicą duszy. To są przedziwne i zdumiewające drogi, którymi wchodzi w człowieka łaska Boża. Nikt nie poda dróg, ścieżek, okoliczności, w jakich łaska powołania dociera do człowieka. Pan Bóg

może posłużyć się pewnymi osobami, wydarzeniami, które decydująco wpływają na wybór tej, a nie innej drogi życia.

Katechezy parafialne i domowe piątego etapu zawierają konkretne wskazówki, w jaki sposób można rozpoznać swoje powołanie. Na katechezie w kościele podkreśla się, że wybór drogi życia nie jest łatwy. Jedną z pomocy, ułatwiających dokonanie wyboru, jest zamieszczona, metoda bł. Jakuba Alberionego, określana jako „4 x P”: Pomyśl, Pomódl się, Poradź się kogoś, Podejmij decyzję. Inne propozycje, pomagające w odkrywaniu własnego powołania, przedstawione są na spotkaniu w grupie domowej. Jest to analiza darów naturalnych i nadprzyrodzonych, które otrzymało się od Boga. Jeśli Pan Bóg powołuje – tłumaczy animator - to jednocześnie obdarowuje łaskami potrzebnymi do realizacji tego powołania. Dlatego ważnym kryterium, ułatwiającym rozpoznanie powołania indywidualnego, jest sprawdzenie, czy posiada się odpowiednie uzdolnienia fizyczne, psychiczne, intelektualne i moralne do wypełniania obowiązków związanych z jego realizacją. Kolejne kryterium to odnalezienie odpowiedzi na pytania: dlaczego chce się to robić, dlaczego wybiera się tę drogę życia? Jest to rozpoznanie motywacji pobudzającej. Jeżeli wartości, które pociągają, nie mają charakteru ewangelicznego, należy zmienić drogę powołania. Ks. bp K. Romaniuk w książce „Listy do kleryka” proponuje tzw. „Metodę specyficznych przymiarek”. Należy w niej spróbować wyobrazić siebie w różnych rolach: jako lekarza, nauczyciela, inżyniera, adwokata... przy tym ojca, matkę normalnej rodziny. Następnie porównać wszystkie te style z życiem kapłańskim, zakonnym. W świetle różnych propozycji należy zastanowić się, gdzie będzie się szczęśliwym i najbardziej potrzebnym. Ważna jest modlitwa i powierzenie siebie i swoich planów Bogu. Tylko On pomoże wejść na właściwą drogę powołania i na niej wytrwać.

Szeroki wachlarz powołań, jakimi obdarowuje człowieka Bóg, domaga się odpowiedniego przygotowania, ale też i próby. Służba na rzecz innych w małżeństwie, czy w życiu zakonnym lub w kapłańskim, powinna być poprzedzona służbą na rzecz parafii. Otrzymawszy sakrament bierzmowania młodzi ludzie mają pogłębiać swoją wiarę, a wykorzystując sakrament bierzmowania do wewnętrznego wzrostu, są z kolei zobowiązani do świadczenia o Jezusie wobec innych w parafii. Parafia powinna wykorzystać entuzjazm, potencjał i zapał młodych. Chrześcijanin bierzmowany, zauważa papież Jan Paweł II, musi robić szum, być głośny w znaczeniu pozytywnym. Gdy ktoś jest naprawdę przekonany o czymś, mówi również o tym; reklamuje i angażuje się, promieniuje wiarą. Zacytowany w katechezie pt. „Gdzie jest dzisiaj moje miejsce w świecie?”, sługa Boży Wilhelm Pluta nauczał, że uformowany chrześcijanin jest dla innych otwartą księgą, w której ludzie mogą czytać prawdy Boże; oknem wystawionym, przed którym przystaną inni i z podziwem i radością oglądać będą, to co sam Chrystus Pan wyklada w tym oknie, to jest tę dobroć i tę miłość Ojca, jaką On był, przybyły na świat – Syn Boży.

Wątek powołania do dawania świadectwa, podkreśla zamieszczone w katechezie nauczanie papieża Jana Pawła II. Zachęca on młodych, aby stali się misjonarzami w słowach i czynach, gdziekolwiek żyją i pracują; by byli znakami miłości Boga, wiarygodnymi świadkami miłującej obecności Chrystusa. Ukazane są drogowskazy Jana Pawła II dla pokolenia młodych – pokolenia nadziei. Wśród nich wymienia się: odkrywanie bogactwa, jakim jest młodość; odkrywanie i przyjęcie kodeksu moralności; powołanie młodych do świętości; młodzi w nowej ewangelizacji; młodzi budownicy cywilizacji miłości. Podane i omówione papieskie drogowskazy, konkretyzują się w zaangażowaniu w życiu Kościoła. Swoje powołanie do dawania świadectwa młodzi mogą realizować poprzez pracę w wolontariacie lub przez zaangażowanie w małe wspólnoty kościelne. Prezentując działalność wolontariuszy ukazane zostały świadectwa młodych ludzi pracujących w hospicjach oraz nauczanie papieskie na temat wolontariatu.

Drugi wymiar realizacji powołania do bycia świadkiem, jest zaangażowanie w małe wspólnoty religijne. W konferencji przedstawia się niektóre wspólnoty kościelne, w których

młodzi mogą odnaleźć swoje miejsce i się zaangażować. W ruchach jednocześnie stają się oni ewangelizowani jak i ewangelizujący. Spośród wielu ruchów w katechezie ogólnie zaprezentowano następujące: Odnowę w Duchu Świętym, Neokatechumenat, Ruch Światło-Życie, Wiarę i Światło, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży oraz Eucharystyczny Ruch Młodych.

W spotkaniu w grupie domowej wymiar powołania został jeszcze bardziej pogłębiony. Animator z młodzieżą omawia konsekwencje świadomego przystąpienia do bierzmowania. Mówi o postawie służebnej i apostołskiej, w której człowiek czuje się posłany i pragnie pełnić wolę Ojca, podejmując zadania, które Bóg mu powierza. Posługa bierzmowanych wyraża się w apostołstwie – we wprowadzeniu innych na drogi życia chrześcijańskiego; w życiu według Ewangelii; pomocy braciom i siostram. Zobrazowaniem tych zadań są wypowiedzi znanych osób życia politycznego, kulturalnego, naukowego. Opowiadają one o znaczeniu i roli Ducha Świętego w ich życiu osobistym i publicznym.

Zwieńczeniem formacji do bierzmowania, jest ostatnia katecheza parafialna. Jej celem jest zachęta do podjęcia ostatecznej decyzji „za” Chrystusem i „za” życiem według Jego nauczania. Duchowym wyrazem świadomego „tak” jest przymierze, jakie młoda osoba zawiera z Bogiem. Prowadzący tłumaczy, że sakrament bierzmowania jest sposobnością do odnowy przymierza zawartego w sakramencie Chrztu. Chrystus przez Ducha Świętego pragnie zapewnić o swojej przyjaźni, chce dać dary duchowe, aby wzrastać ku świętości. Bierzmowanie niesie ze sobą także pewne zobowiązania. Sakrament ten uzdalnia chrześcijanina do przyjęcia pełnej odpowiedzialności za własne życie. Ten, kto przyjął sakrament bierzmowania, przyjmuje na siebie pełnię praw i obowiązków chrześcijańskich. Przyjęcie sakramentu bierzmowania będzie obietnicą złożoną Bogu. Obietnicą życia według wiary, zachowywania na co dzień przykazań Dekalogu, poszerzania i pogłębiania wiedzy religijnej.

Zadania wypływające z przymierza pisze młodzież, na spotkaniu grupy domowej. Zwraca się uwagę, aby odnosiły się one do życia duchowego, wybory powołania i drogi życiowej, do dawania świadectwa o wierze w życiu codziennym i posiadały konkretny charakter. Swoje postanowienia uczestnicy omadniają w domu odmawiając osobiście Nowennę do Ducha Świętego. Deklaracje zostają przyniesiecie na ostatnie spotkanie formacyjne do kościoła i złożone w czasie nabożeństwa. Celebracja jest uroczystym aktem wieńczącym trzyletni okres formacji, jednocześnie błagalną liturgią o dary Ducha Świętego, dzięki którym młody człowiek ma szansę odkryć i zrealizować swoje życiowe powołanie.

Podsumowując, etap piąty „Apostolstwo aż po krańce świata”, poświęcony został problematyce powołaniowej. Sam termin powołanie rozpatrywany jest w trzech aspektach: powołanie do świętości, rozumiane jako odpowiedź człowieka na dary Ducha Świętego; powołanie do szczególnych zdań realizowanych w: kapłaństwie, małżeństwie, w życiu konsekrowanym lub w samotności oraz powołanie do czynnego zaangażowania się w życie Kościoła, szczególnie poprzez osobiste świadectwo wiary. Dokument o powołaniach do kapłaństwa i życia konsekrowanego „In Verbo Tuo” potwierdza ważność katechezy w perspektywie powołaniowej i wskazuje w celebracji sakramentu bierzmowania nadzwyczajny szlak powołaniowy dla dorastających i młodych. Rzeczywiście wiek bierzmowania może być zasadniczo „wiekiem powołania”, porą właściwą z punktu widzenia teologicznego i pedagogicznego dla odkrycia, dla realizacji i dla świadectwa na rzecz otrzymanego daru. Działania podjęte w katechezach parafialnych i w grupach domowych, powinny wzmacniać zdolność rozpoznawania osobistego daru powołania (IVT s 73).

Nieocenionym skarbem w budzeniu powołań są bezpośrednie spotkania młodych z kapłanami prowadzącymi katechezy parafialne oraz z animatorami w małych, kilku osobowych grupach domowych. Dla wielu uczestników są oni przykładami ofiarnego i z poświęceniem realizowanego powołania apostołskiego. Takie bezpośrednie spotkania

wierzących, którzy żyją wiernie i odważnie swoim powołaniem, którzy ofiarowują konkretne doświadczenia zrealizowanych powołań, może być decydujące w pomocy bierzmowanym, by odkryli i przyjęli wezwanie Boga.

4. Zakończenie

Zaprezentowany program, może być ciekawą propozycją skierowaną do młodych ludzi oczekujących na mądre i rzeczowe wskazówki i rady, pomocne dla nich, w kroczeniu po niełatwej drodze wiary. Wielu z nich uważa, że zdarzają się parafie, w których przygotowanie do bierzmowania jest prowadzone mało ciekawie i zbyt powierzchownie. Świadczyć o tym mogą nasze osobiste doświadczenia, ale również wypowiedź, na jednym z forum internetowym. Młody człowiek o nicku „Member” pisze: „Przygotowania do bierzmowania idą obecnie zdecydowanie zbyt płytko, wiele osób zaś traktuje bierzmowanie jako kolejny papierek, który „może się kiedyś przydać”. Należy uznać za karygodną sytuację, gdy osoba nie mająca absolutnie nic wspólnego z chrześcijaństwem przystępuje do bierzmowania - uważam, że powinno być to wprost traktowane przez księży jako profanacja sakramentu, i przygotowujący do bierzmowania powinni się bardzo ostro temu przeciwstawiać. Po drugie, formacja przed bierzmowaniem powinna wyglądać zupełnie inaczej: powinna być 2-letnia, i powinna iść dużo dalej, tak, aby osoba przystępująca do sakramentu bierzmowania była faktycznie osobą dojrzałą w wierze”. [<http://apologetyka.katolik.net.pl/forum/showthread.php?t=125>. Dostęp: 12.02.2008].

Dlatego tylko odpowiednio przeprowadzona formacja, prezentująca pogłębioną tematykę interesującą młodych, przekazana jasnym, zrozumiałym językiem, przez kompetentne osoby, może przygotować młodych do świadomego przyjęcia wiary i wpływających z niej obowiązków, jak również pokierować ich decyzjami dotyczącymi wyboru drogi życia i powołania.